

Uit welk hout zijn wij gesneden?

Jaarrede 2011
Prof. dr. J.A.N. Verhaar
inkomend voorzitter
Nederlandse Orthopaedische Vereniging
uitgesproken op 27 januari 2011
tijdens het NOV Jaarcongres te Groningen

Leden van de NOV, gasten,

*Prof. dr. J.A.N. Verhaar
Voorzitter Nederlandse
Orthopaedische Vereniging
Bruistensingel 128,
5232 AC 's-Hertogenbosch
T: 073-7003410
F: 073-7003419
E: nov@orthopeden.org
W: www.orthopeden.org
W: www.zorgvoorbeweging.nl*

*Prof. dr. J.A.N. Verhaar is verbonden
als orthopedisch chirurg aan het
Erasmus MC te Rotterdam.*

Mijn eigen eerste NOV Jaarcongres was in 1984; in de Eurohal in Maastricht als jonge assistent. Als ik het moet schatten, is dit mijn 25^e jaarcongres. Zoals de traditie wilde, sprak de nieuwe voorzitter zijn jaarrede uit aan het einde van een flink uitgelopen huishoudelijke vergadering. Met een steeds kleiner aantal leden in de zaal.

Het bestuur heeft ervoor gekozen om in het vervolg het klinisch deel van ons jaarcongres te starten met de jaarrede. Wat gebeurt er binnen en buiten de NOV?

Er valt veel zo met elkaar te bespreken. Het lukt natuurlijk niet om met zo'n volle zaal van gedachten te wisselen. Ik wil u echter van harte uitnodigen om dat vandaag of morgen met mij of andere leden van het bestuur wel te doen of per e-mail te reageren. U krijgt gegarandeerd een reactie. Het bestuur zoekt namelijk ook contact met u.

Onze voorzitter Jan van Mourik heeft het initiatief genomen om rond de vergaderingen een spreekuur voor maatschappen te houden. Vele maatschappen en werkgroepen hebben dit al opgepikt. We zullen dat ook de komende periode voortzetten. Daarnaast blijven we u via onze totaal vernieuwde website en via NOViteiten maximaal informeren over ontwikkelen die u aangaan. Ook daarop is uw reactie welkom.

Titel

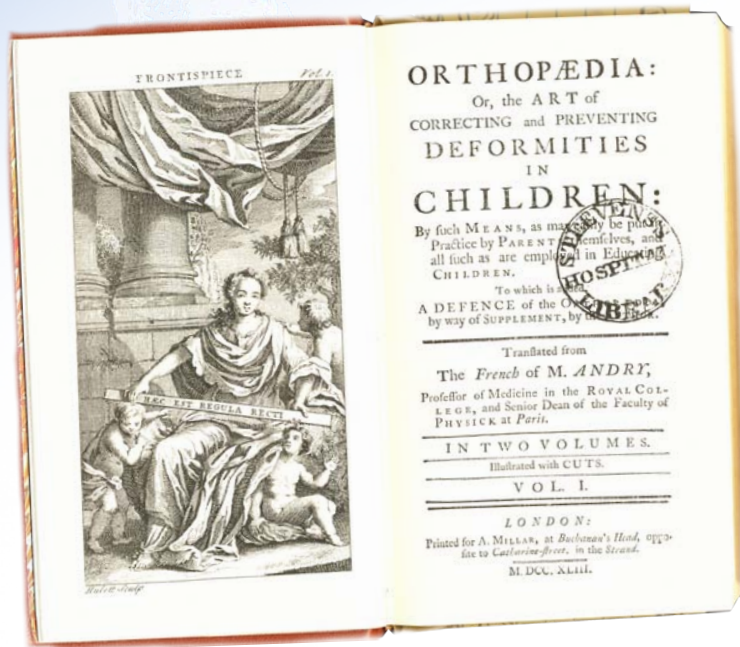
De titel van mijn verhaal luidt "*Uit welk hout zijn wij gesneden*". Ik ontleen die aan een assistent in opleiding bij ons. Zij vroeg mij een tijdje geleden wat voor type boom, de orthopedische boom eigenlijk is. U kent het plaatje wel: een iel krom boompje dat door een stok recht wordt gehouden.

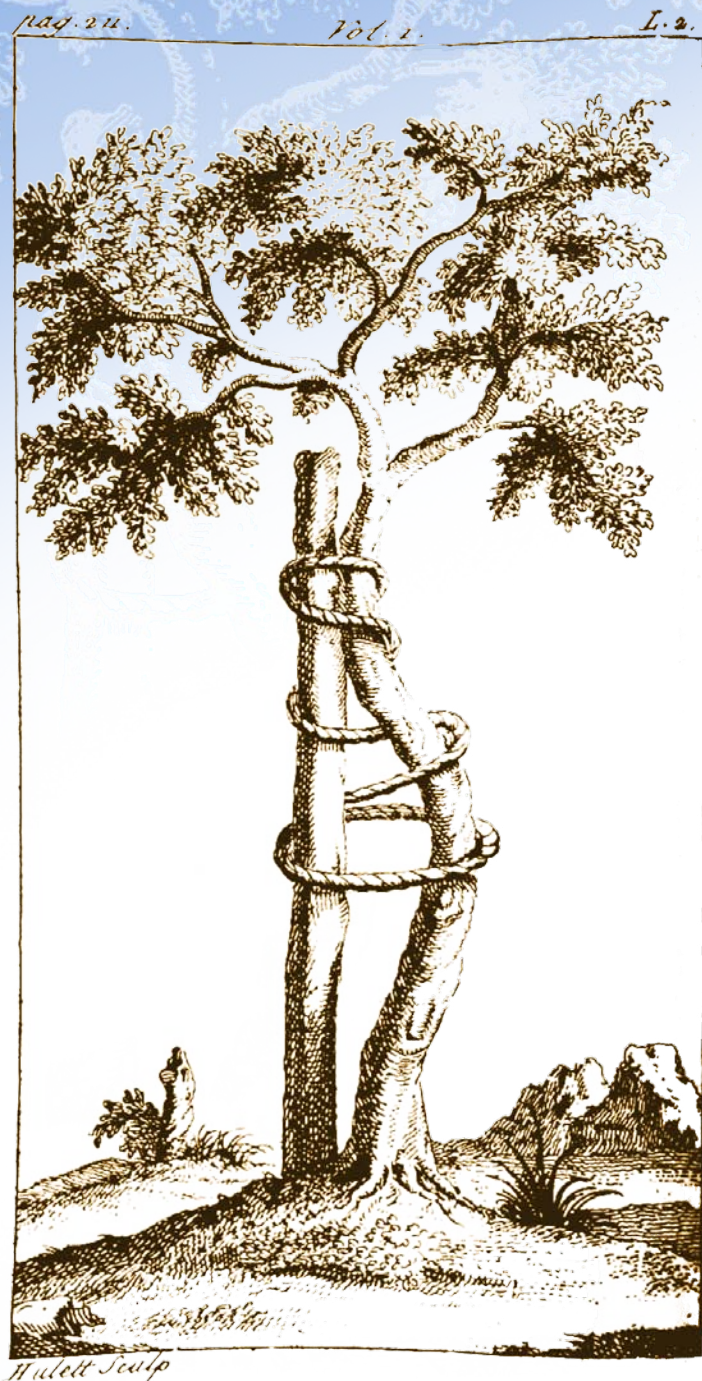
De boom staat in het boek van de toen 85-jarige Franse professor Nicolaas Andry. Het werd gepubliceerd in 1741, een jaar voor zijn dood. Ik beschik over een kopie van dat boekje. En met deze tekening zijn wij aan de slag gegaan en hebben contact gezocht met de Leidse Hortus Botanicus. Zonder succes! En ook andere botanici vonden geen antwoord. De tekening, die in Engeland gemaakt is, is misschien wel een fantasieboom.

De vraag uit welk hout wij en daarmee de NOV gesneden zijn, ligt dus niet vast; we kunnen dit dus zelf invullen.

De orthopedische boom

De orthopedieboom die ook in ons NOV-logo staat, is een stevige boom geworden. Ons specialisme heeft een enorme groei doorgemaakt. In Nederland werken 680 orthopedisch chirurgen en onze vereniging heeft 1050 leden en buitengewone leden. Ons specialisme is het derde grootste chirurgische specialisme. We hebben

grote stappen vooruit gemaakt in de zorg, zowel operatief als conservatief en de zorg die we komende jaren moeten gaan leveren is enorm.

Op het jaarcongres van de Orthopaedic Research Society in Long Beach, 2 weken geleden was ik opnieuw onder de indruk van de enorme kennisontwikkeling die rond orthopedische aandoeningen plaatsvindt. Nederland speelt daarin een steeds belangrijker rol. Bijna al onze universitaire orthopedische afdelingen waren aanwezig. Zij hadden posters of een presentatie, of hielden zelfs een keynote lecture.

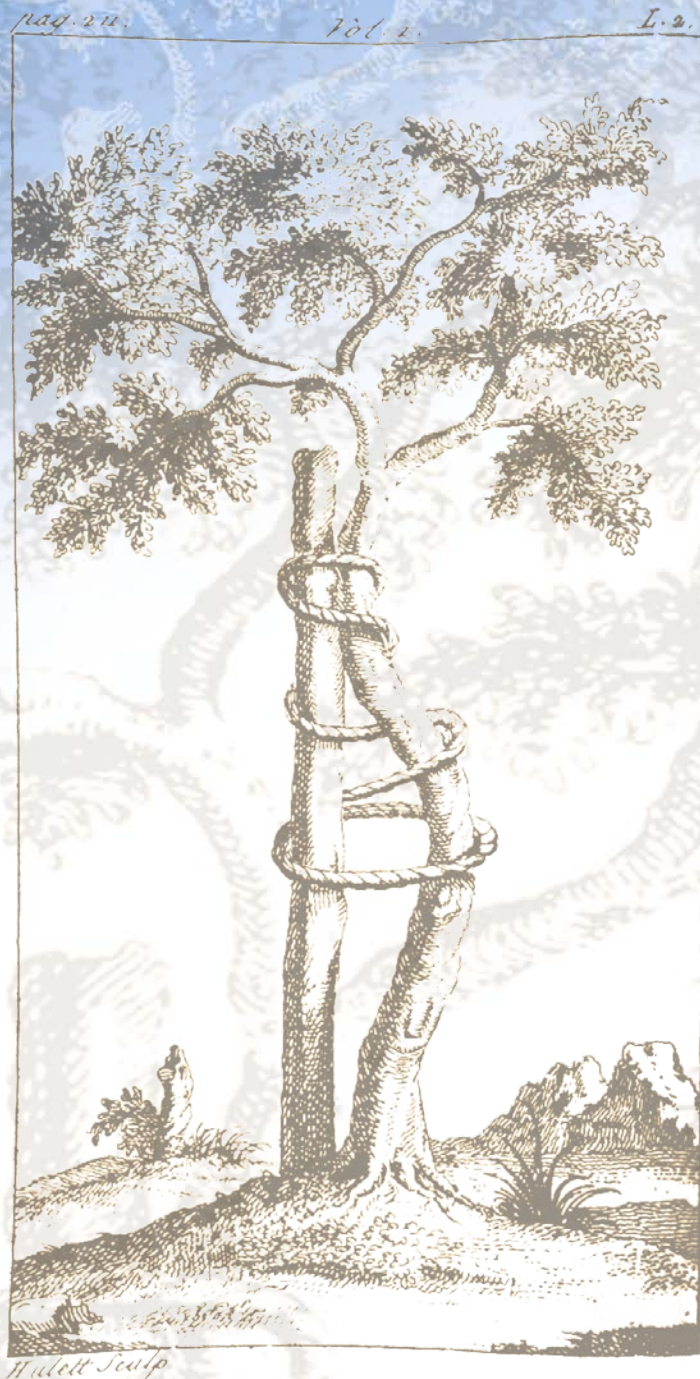
De orthopedische boom heeft inderdaad een heel stevige stam.

Naar de toekomst toe is wetenschap van het grootste belang.

- Zonder wetenschap kun je geen kwaliteitsbeleid voeren.
- Zonder wetenschap kun je geen richtlijnen opstellen.
- Wetenschap is het bloed dat door de aderen van de NOV vloeit. Maar hoewel we het basaal-wetenschappelijk in Nederland goed doen, zijn onze klinische studies te beperkt en onvoldoende diepgaand. Ik pleit daarom vurig voor een betere samenwerking tussen universitaire en grote perifere afdelingen op dit gebied.

De stevigheid van een boom wordt echter niet alleen bepaald door de stam. De wortels bepalen of de boom zich rechtop weet te houden. Wat zijn onze wortels?

Wat vindt u? Zou daar enige discussie over kunnen bestaan?

Zelf ik denk van niet. Onze wortels liggen bij de zorg voor onze patiënten. Onze drive om hun lijden te verlichten, hun handicap te verminderen, hen weer vrijheid en zelfstandigheid te geven. Het boekje van Andry gaf het wezen van de orthopedie al aan: niet alleen *the art of correcting* maar ook *preventing of deformities*. Onze betrokkenheid bij de patiënt gaat verder dan onze operatieve verrichtingen. De orthopedie is altijd een holistisch vak geweest voor zowel operatieve als niet-operatieve behandeling. Het is het centrale specialisme van het bewegingsstelsel.

Maar als we eerlijk zijn, ligt hier wel een teer punt. Niet altijd en overal zetten we de patiënt op de eerste plaats. Contact met onze patiënten maar ook met de, hen vertegenwoordigende patiëntenverenigingen vindt de NOV daarom van groot belang. We hebben daarbij wel een probleem. U doet uw werk té goed. Grote patiëntengroepen hebben na behandeling te weinig klachten om zich chronisch patiënt te voelen en zich te verenigen. Toch blijven patiëntenverenigingen van onschatbare waarde: als reflectie op ons handelen en beleid, maar ook als bondgenoot naar de politiek.

Het bestuur heeft vorig jaar na het opheffen van de algemene orthopedische patiëntenvereniging, de SPO, de overige orthopedische patiëntenverenigingen uitgenodigd en bij elkaar gebracht. Dat is heel goed verlopen en we hebben hen vandaag als onze gast uitgenodigd. We zijn blij dat een aantal van hen ook aanwezig is. Ron Jans, die zo juist voor mij sprak, zou de link naar het voetbal leggen: bij een moeilijke wedstrijd kan je legioen, je supportersgroep, het verschil betekenen en de twaalfde man of vrouw zijn.

Beste NOV-vrienden,

Als we zorgen voor goede wortels, gaat het goed met onze orthopedische boom.

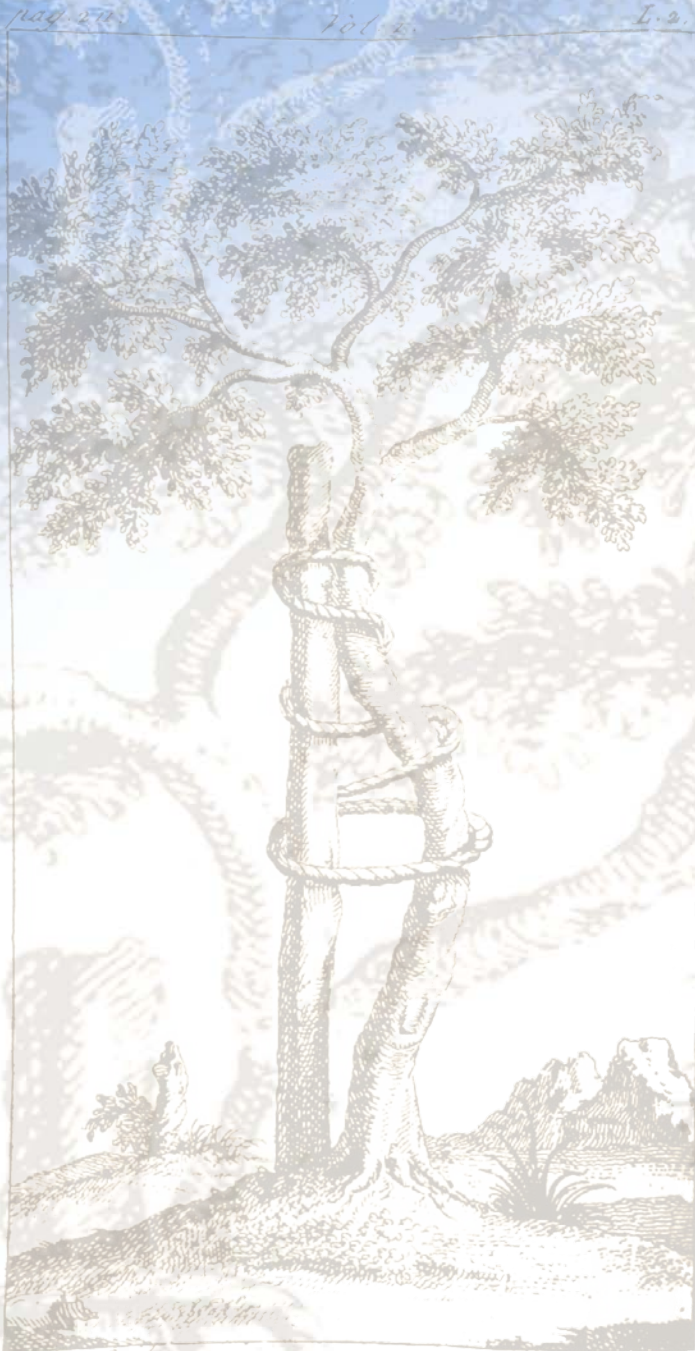
De wortels zijn de centrale plaats die onze patiënten behoren in te nemen. De stam is onze kennis waarin wetenschap en innovatie centraal behoren te staan.

De vrucht van de boom is goede patiëntenzorg.

Draagt de boom ook voor ons als orthopeed voldoende vruchten, zult u zich wellicht afvragen?

Het bestuur, daarin gesteund en ondersteund door onze Beroepsbelangen-commissie, meent dat wij recht hebben op een net inkomen. Passend bij de duur van de opleiding, de verantwoordelijkheid die we dragen en de disutility. Het bestuur steunt de opvatting dat er geen ruimte dient te zijn voor grote variaties tussen specialismen en al helemaal niet onoorbaar verkregen. We denken dat de Orde steun verdient in zijn pogingen om alsnog recht te trekken wat krom was. We hopen dat de Orde zijn eigen fouten uit het verleden kan corrigeren.

De NOV heeft flink tegengas gegeven tegen de misplaatste kortingen en zal dat zo nodig blijven doen. Tegelijk is redelijkheid de norm en horen uitwassen te worden aangepakt.

De kruin van onze orthopedische boom heeft flink uitgegroeide takken.

Ik zal ze u noemen:

- Kwaliteit van de zorg.
- Onderwijs en opleiding.
- Voorlichting.

De kwaliteitszorg tak is erg belangrijk

De NOV heeft de afgelopen jaren een actief kwaliteitsbeleid gevoerd. Door de inzet van vele leden zijn goede richtlijnen tot stand gekomen, die ook regelmatig een update krijgen. Daarnaast is de NOV actief betrokken bij het opstellen van indicatoren van goede zorg. Verzekeraars gebruiken deze bij de DBC-onderhandelingen om "goede" zorg in te kopen. Dat is belangrijk, omdat ziekenhuizen moeten kunnen onderhandelen op prijs, maar wel met een goede kwaliteitsgarantie (die wij zelf bepaald hebben).

Toch speelt er wettelijk van alles. We worden vaak vanuit de politieke arena bestookt met steeds sneller elkaar opvolgende verzoeken. Die werkelijkheid wordt steeds complexer. Wat denkt u van een rapport over zorggerelateerde schade. Of een rapport over geografische verschillen in aantallen operaties?

Vele andere wetenschappelijke verenigingen hebben dan ook een speciale kwaliteitscommissie. De NOV heeft deze nog niet. Het bestuur heeft daarom besloten om een dergelijk commissie dit jaar te installeren. We verwachten het reglement en de leden van onze eerste Kwaliteitscommissie in mei aan de ledenvergadering

te kunnen voorstellen. We hebben Frank van Oosterhout bereid gevonden voorzitter van de Kwaliteitscommissie te worden.

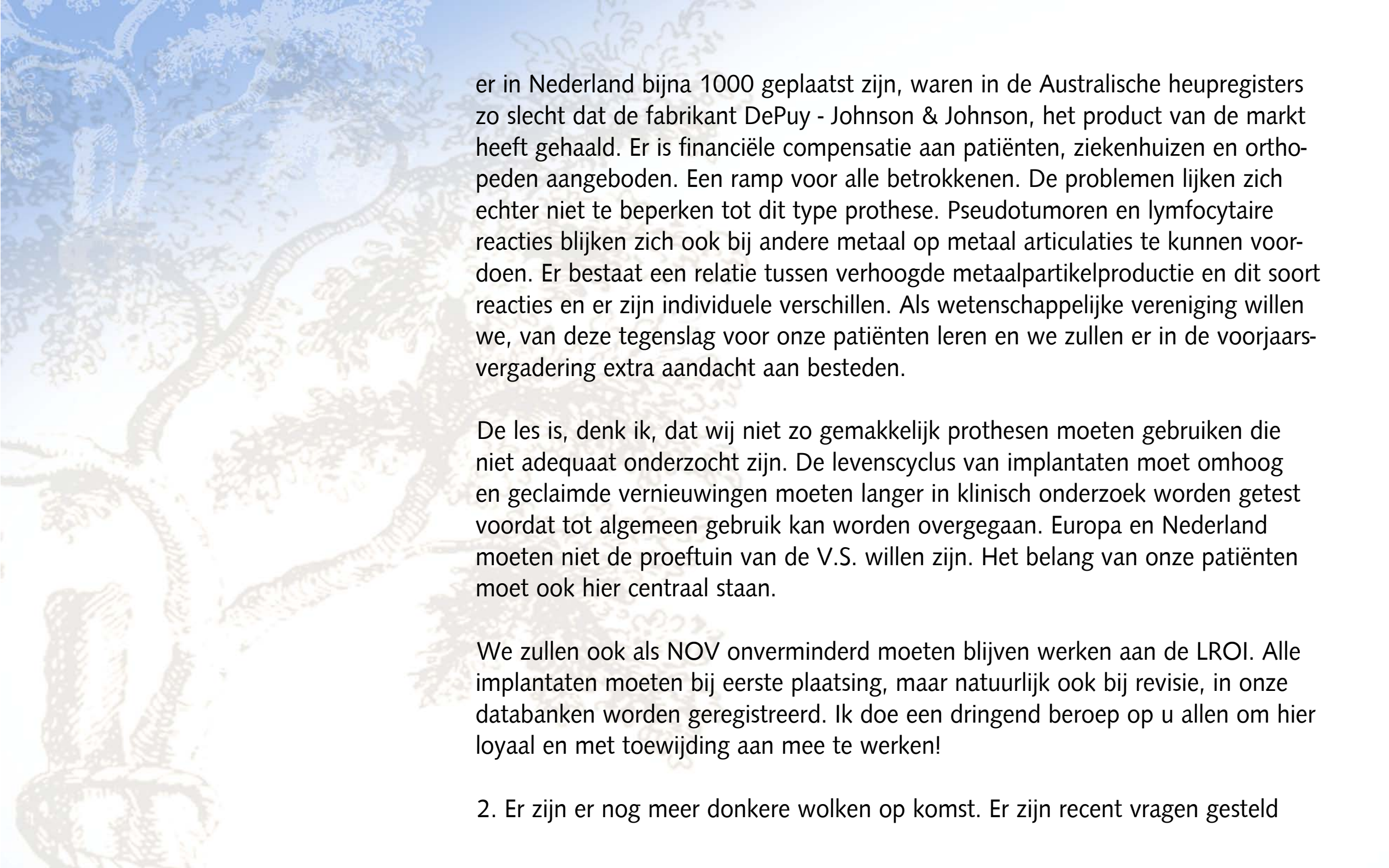
Ooit is de Commissie Kwaliteitsvisitatie begonnen als een groep collega's die bereid zijn u een spiegel voor te houden bij uw functioneren in de dagelijkse praktijk. Velen van u zijn inmiddels overtuigd van nut en noodzaak. De commissie blijft met verve zijn moeilijke taken uitvoeren, maar het visitatierapport zal wel een steeds zwaarder gewicht krijgen. De adviezen kunnen niet achteloos ter zijde worden geschoven. Voorwaarden en zwaarwegende adviezen moeten worden opgepikt en ter hand worden genomen. Dat negeren zal ernstige consequenties voor betrokkenen kunnen hebben.

Dat brengt me op de drie lastigste onderwerpen in mijn jaarrede. Ze gaan over de kwaliteit van ons handelen. Je zou ze kunnen zien als uitwassen aan onze kwaliteitstak, die we moeten snoeien om de gezondheid van de boom niet in gevaar te brengen. Ik noem ze eerst voor ik zal uitweiden:

- Metaal op metaal articulatie.
- Commerciële invloeden op het handelen van de orthopedie.
- Disfunctionerende collegae.

Ik ga ze niet vermijden.

1. Dit jaar zijn we helaas geconfronteerd met de problematiek van *metaal op metaal heuparticulaties*. De resultaten van de ASR resurfacing prothese, waarvan

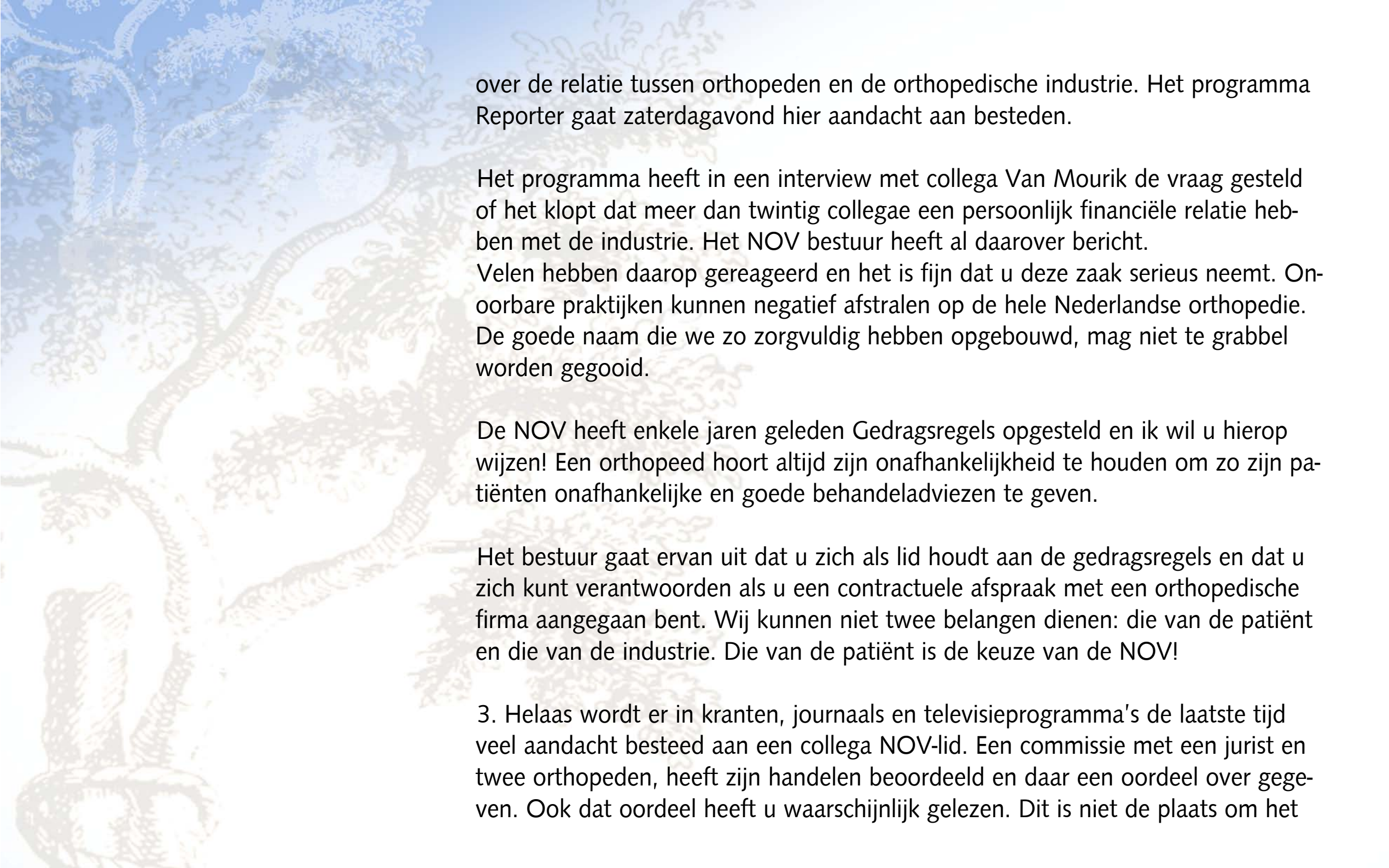

er in Nederland bijna 1000 geplaatst zijn, waren in de Australische heupregisters zo slecht dat de fabrikant DePuy - Johnson & Johnson, het product van de markt heeft gehaald. Er is financiële compensatie aan patiënten, ziekenhuizen en orthopeden aangeboden. Een ramp voor alle betrokkenen. De problemen lijken zich echter niet te beperken tot dit type prothese. Pseudotumoren en lymfocytair reacties blijken zich ook bij andere metaal op metaal articulaties te kunnen voordoen. Er bestaat een relatie tussen verhoogde metaalpartikelproductie en dit soort reacties en er zijn individuele verschillen. Als wetenschappelijke vereniging willen we, van deze tegenslag voor onze patiënten leren en we zullen er in de voorjaarsvergadering extra aandacht aan besteden.

De les is, denk ik, dat wij niet zo gemakkelijk prothesen moeten gebruiken die niet adequaat onderzocht zijn. De levenscyclus van implantaten moet omhoog en geclaimde vernieuwingen moeten langer in klinisch onderzoek worden getest voordat tot algemeen gebruik kan worden overgegaan. Europa en Nederland moeten niet de proeftuin van de V.S. willen zijn. Het belang van onze patiënten moet ook hier centraal staan.

We zullen ook als NOV onverminderd moeten blijven werken aan de LROI. Alle implantaten moeten bij eerste plaatsing, maar natuurlijk ook bij revisie, in onze databanken worden geregistreerd. Ik doe een dringend beroep op u allen om hier loyaal en met toewijding aan mee te werken!

2. Er zijn er nog meer donkere wolken op komst. Er zijn recent vragen gesteld

over de relatie tussen orthopeden en de orthopedische industrie. Het programma Reporter gaat zaterdagavond hier aandacht aan besteden.

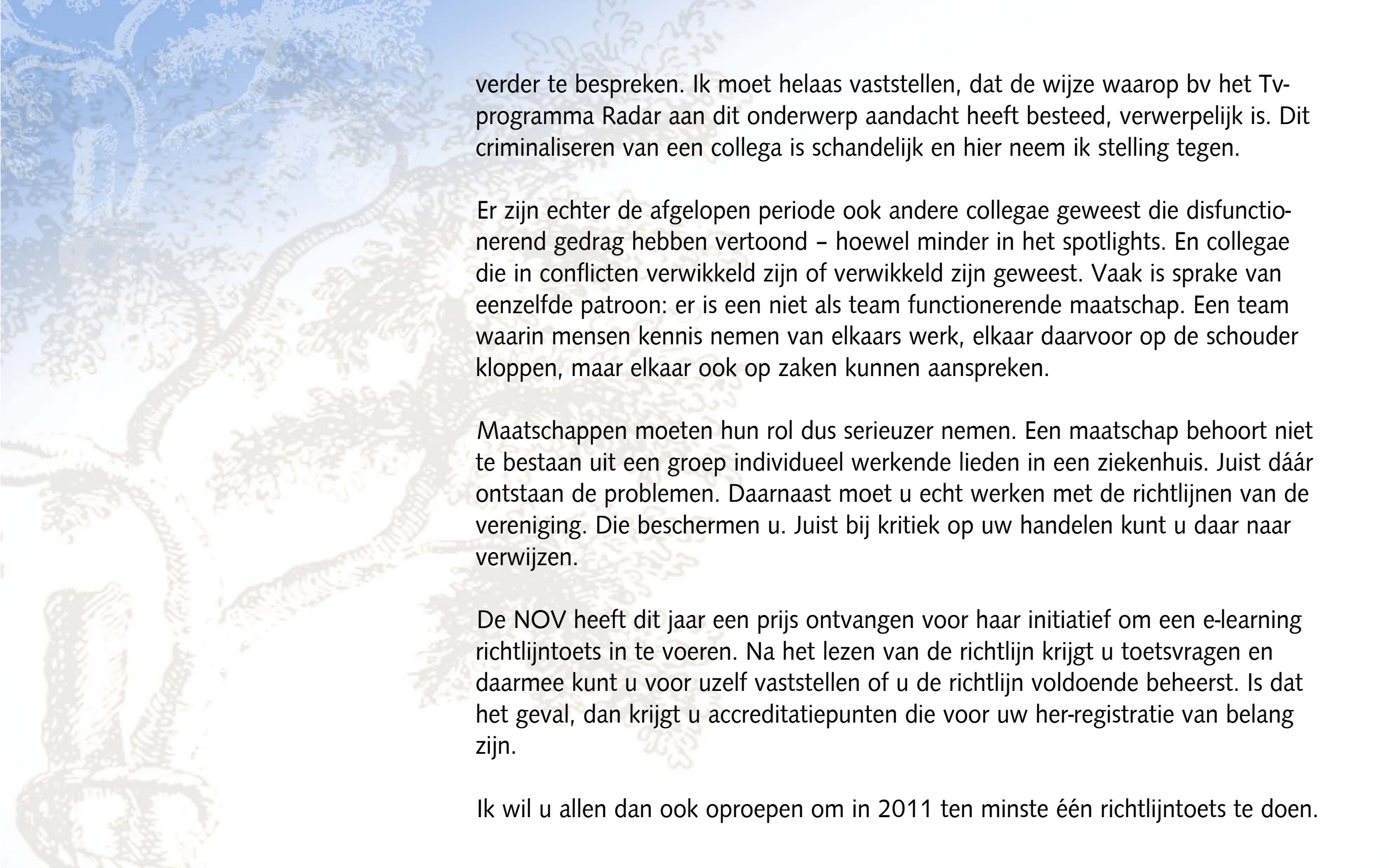
Het programma heeft in een interview met collega Van Mourik de vraag gesteld of het klopt dat meer dan twintig collega's een persoonlijk financiële relatie hebben met de industrie. Het NOV bestuur heeft al daarover bericht.

Velen hebben daarop gereageerd en het is fijn dat u deze zaak serieus neemt. Onoorbare praktijken kunnen negatief afstralen op de hele Nederlandse orthopedie. De goede naam die we zo zorgvuldig hebben opgebouwd, mag niet te grabbel worden gegooid.

De NOV heeft enkele jaren geleden Gedragsregels opgesteld en ik wil u hierop wijzen! Een orthoeped hoort altijd zijn onafhankelijkheid te houden om zo zijn patiënten onafhankelijke en goede behandeladviezen te geven.

Het bestuur gaat ervan uit dat u zich als lid houdt aan de gedragsregels en dat u zich kunt verantwoorden als u een contractuele afspraak met een orthopedische firma aangegaan bent. Wij kunnen niet twee belangen dienen: die van de patiënt en die van de industrie. Die van de patiënt is de keuze van de NOV!

3. Helaas wordt er in kranten, journaals en televisieprogramma's de laatste tijd veel aandacht besteed aan een collega NOV-lid. Een commissie met een jurist en twee orthopeden, heeft zijn handelen beoordeeld en daar een oordeel over gegeven. Ook dat oordeel heeft u waarschijnlijk gelezen. Dit is niet de plaats om het

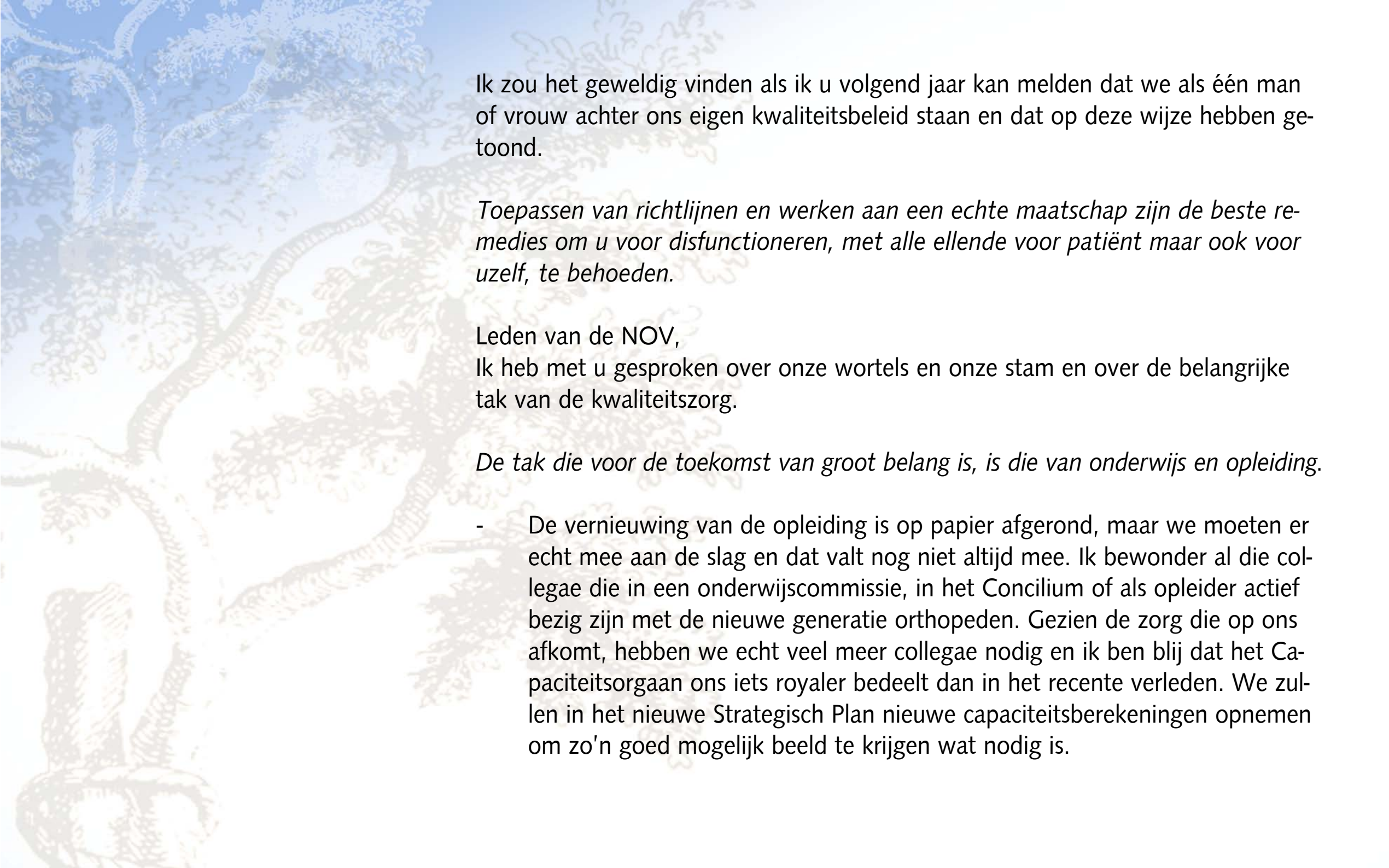
verder te bespreken. Ik moet helaas vaststellen, dat de wijze waarop bv het Tv-programma Radar aan dit onderwerp aandacht heeft besteed, verwerpelijk is. Dit criminaliseren van een collega is schandelijk en hier neem ik stelling tegen.

Er zijn echter de afgelopen periode ook andere collegae geweest die disfunctionerend gedrag hebben vertoond – hoewel minder in het spotlights. En collegae die in conflicten verwickeld zijn of verwickeld zijn geweest. Vaak is sprake van eenzelfde patroon: er is een niet als team functionerende maatschap. Een team waarin mensen kennis nemen van elkaars werk, elkaar daarvoor op de schouder kloppen, maar elkaar ook op zaken kunnen aanspreken.

Maatschappen moeten hun rol dus serieuzer nemen. Een maatschap behoort niet te bestaan uit een groep individueel werkende leden in een ziekenhuis. Juist dáár ontstaan de problemen. Daarnaast moet u echt werken met de richtlijnen van de vereniging. Die beschermen u. Juist bij kritiek op uw handelen kunt u daar naar verwijzen.

De NOV heeft dit jaar een prijs ontvangen voor haar initiatief om een e-learning richtlijntoets in te voeren. Na het lezen van de richtlijn krijgt u toetsvragen en daarmee kunt u voor uzelf vaststellen of u de richtlijn voldoende beheerst. Is dat het geval, dan krijgt u accreditatiepunten die voor uw her-registratie van belang zijn.

Ik wil u allen dan ook oproepen om in 2011 ten minste één richtlijntoets te doen.

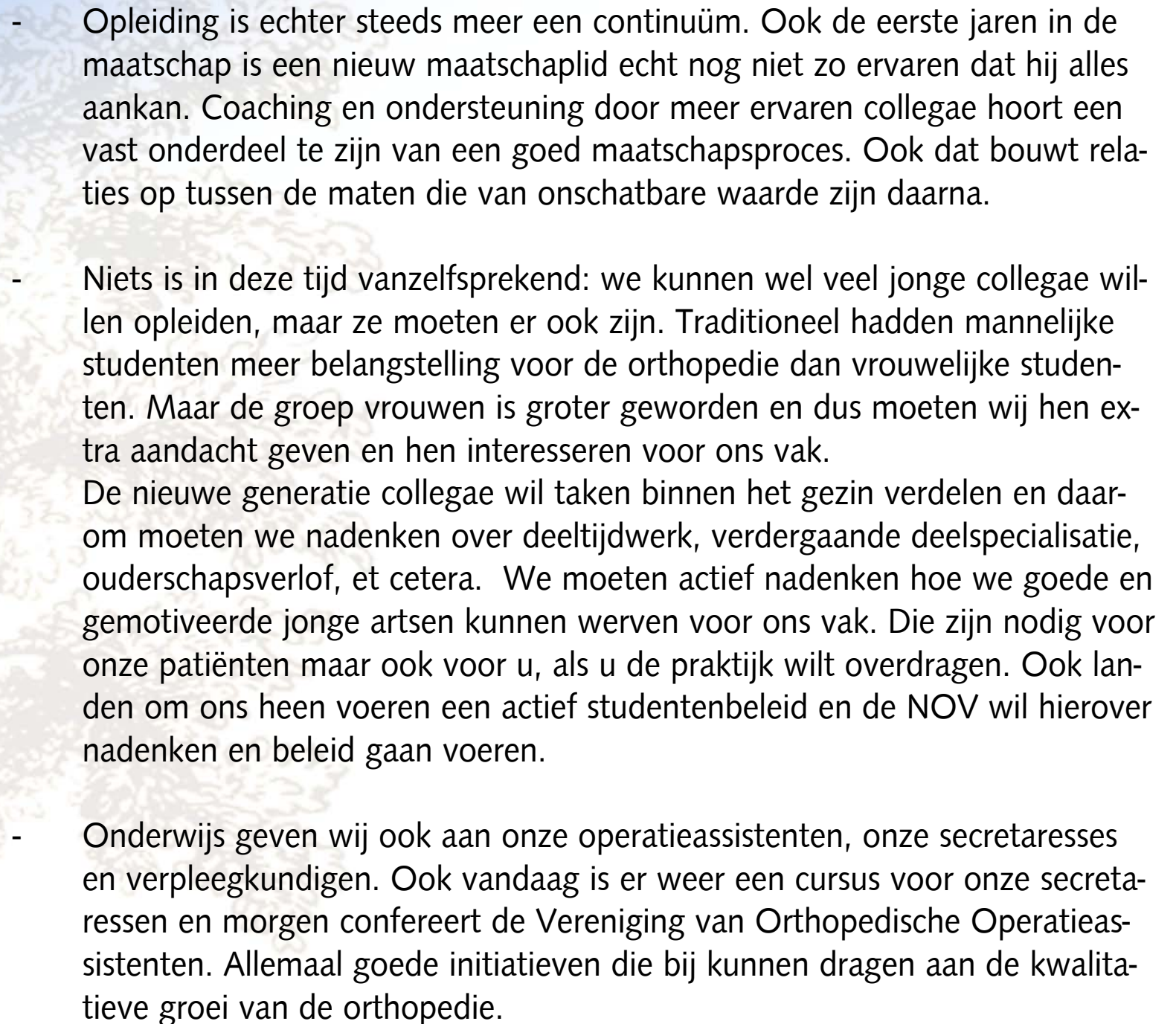
Ik zou het geweldig vinden als ik u volgend jaar kan melden dat we als één man of vrouw achter ons eigen kwaliteitsbeleid staan en dat op deze wijze hebben getoond.

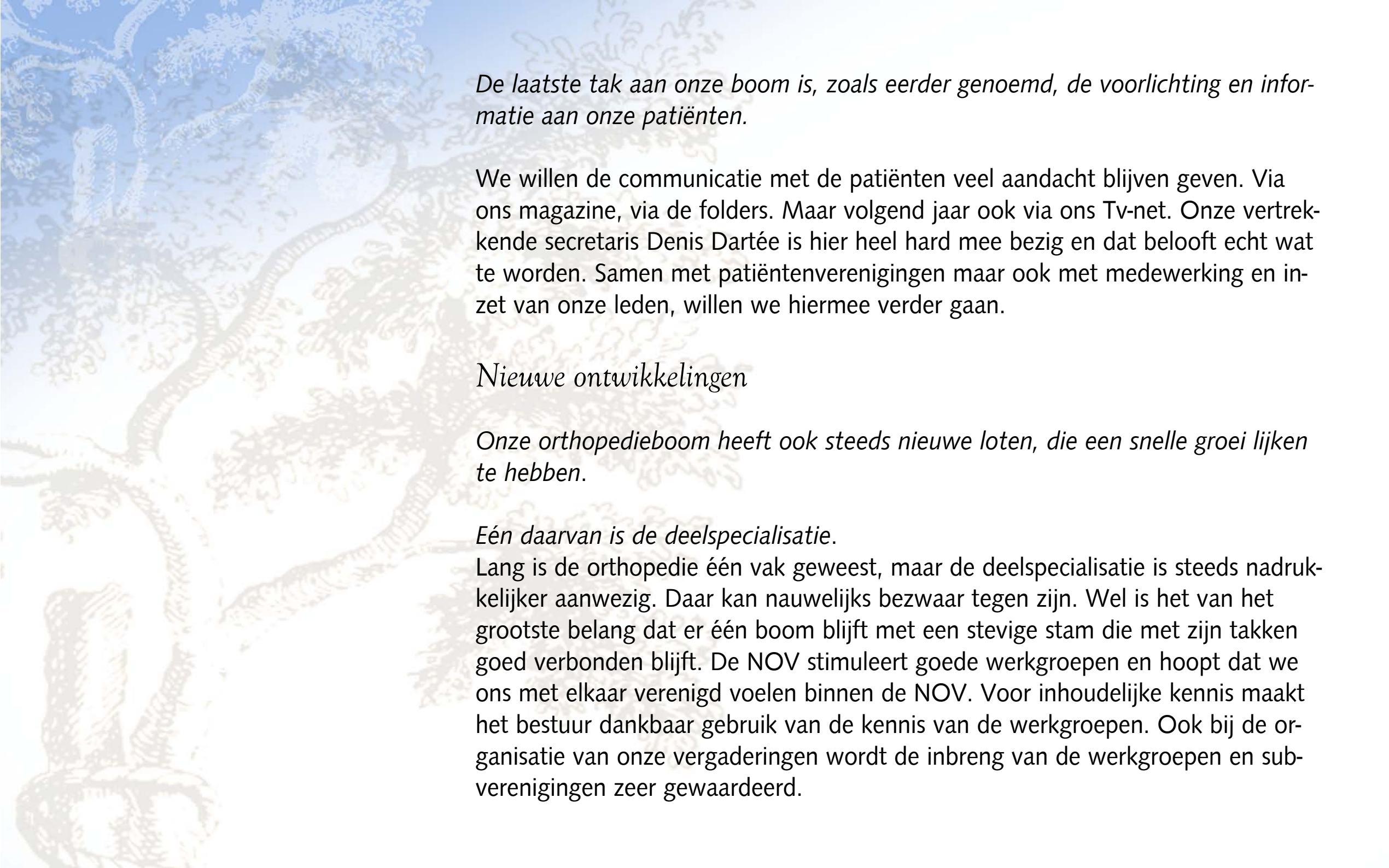
Toepassen van richtlijnen en werken aan een echte maatschap zijn de beste remedies om u voor disfunctioneren, met alle ellende voor patiënt maar ook voor uzelf, te behoeden.

Leden van de NOV,
Ik heb met u gesproken over onze wortels en onze stam en over de belangrijke tak van de kwaliteitszorg.

De tak die voor de toekomst van groot belang is, is die van onderwijs en opleiding.

- De vernieuwing van de opleiding is op papier afgerond, maar we moeten er echt mee aan de slag en dat valt nog niet altijd mee. Ik bewonder al die collegae die in een onderwijscommissie, in het Concilium of als opleider actief bezig zijn met de nieuwe generatie orthopeden. Gezien de zorg die op ons afkomt, hebben we echt veel meer collegae nodig en ik ben blij dat het Capaciteitsorgaan ons iets royaler bedeedt dan in het recente verleden. We zullen in het nieuwe Strategisch Plan nieuwe capaciteitsberekeningen opnemen om zo'n goed mogelijk beeld te krijgen wat nodig is.

-
- Opleiding is echter steeds meer een continuüm. Ook de eerste jaren in de maatschap is een nieuw maatschaplid echt nog niet zo ervaren dat hij alles aankan. Coaching en ondersteuning door meer ervaren collegae hoort een vast onderdeel te zijn van een goed maatschapsproces. Ook dat bouwt relaties op tussen de maten die van onschatbare waarde zijn daarna.
 - Niets is in deze tijd vanzelfsprekend: we kunnen wel veel jonge collegae willen opleiden, maar ze moeten er ook zijn. Traditioneel hadden mannelijke studenten meer belangstelling voor de orthopedie dan vrouwelijke studenten. Maar de groep vrouwen is groter geworden en dus moeten wij hen extra aandacht geven en hen interesseren voor ons vak.
De nieuwe generatie collegae wil taken binnen het gezin verdelen en daarom moeten we nadenken over deeltijdwerk, verdergaande deelspecialisatie, ouderschapsverlof, et cetera. We moeten actief nadenken hoe we goede en gemotiveerde jonge artsen kunnen werven voor ons vak. Die zijn nodig voor onze patiënten maar ook voor u, als u de praktijk wilt overdragen. Ook landen om ons heen voeren een actief studentenbeleid en de NOV wil hierover nadenken en beleid gaan voeren.
 - Onderwijs geven wij ook aan onze operatieassistenten, onze secretaresses en verpleegkundigen. Ook vandaag is er weer een cursus voor onze secretaresses en morgen confereert de Vereniging van Orthopedische Operatieassistenten. Allemaal goede initiatieven die bij kunnen dragen aan de kwalitatieve groei van de orthopedie.

De laatste tak aan onze boom is, zoals eerder genoemd, de voorlichting en informatie aan onze patiënten.

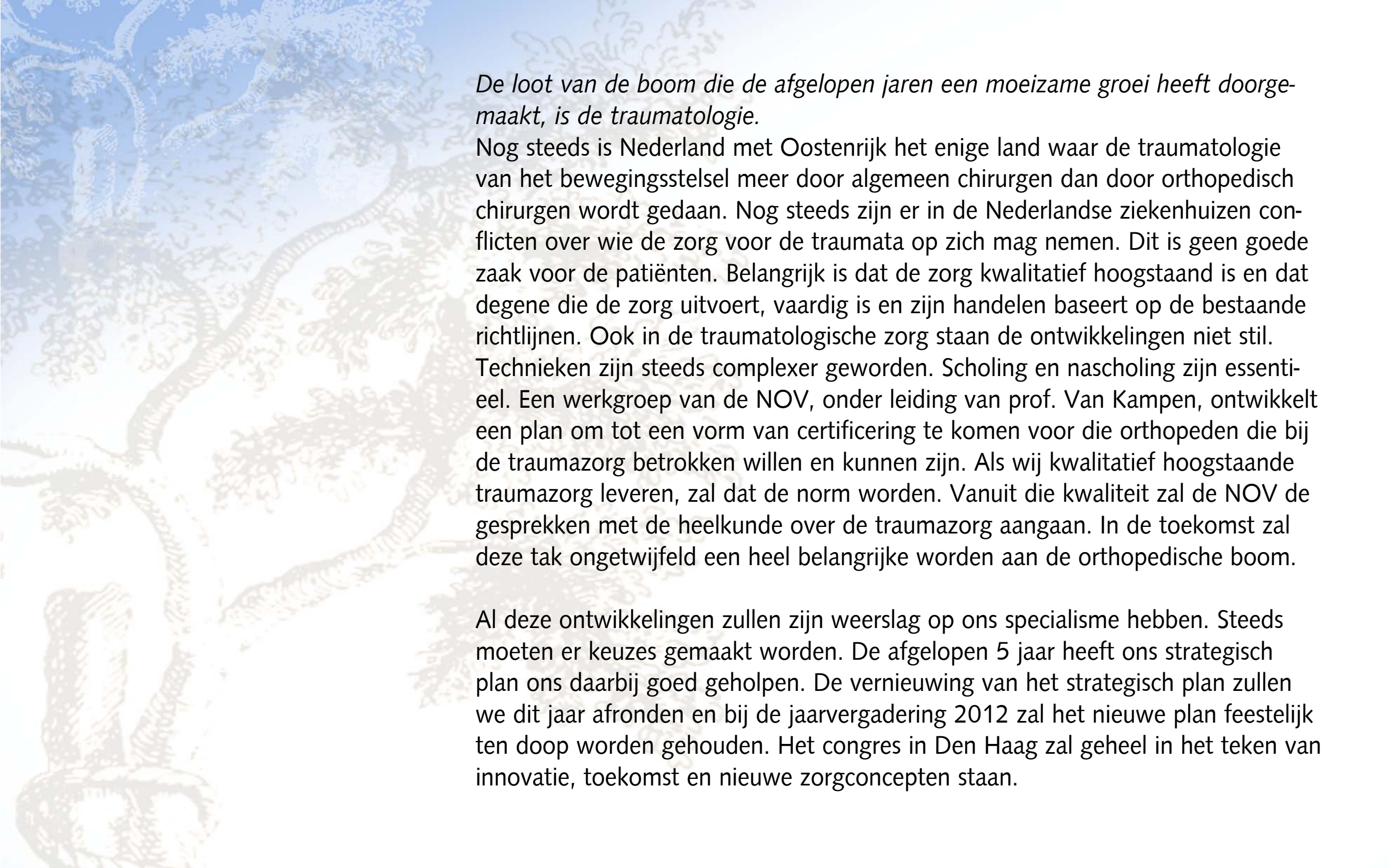
We willen de communicatie met de patiënten veel aandacht blijven geven. Via ons magazine, via de folders. Maar volgend jaar ook via ons Tv-net. Onze vertrekkende secretaris Denis Dartée is hier heel hard mee bezig en dat belooft echt wat te worden. Samen met patiëntenverenigingen maar ook met medewerking en inzet van onze leden, willen we hiermee verder gaan.

Nieuwe ontwikkelingen

Onze orthopedieboom heeft ook steeds nieuwe loten, die een snelle groei lijken te hebben.

Eén daarvan is de deelspecialisatie.

Lang is de orthopedie één vak geweest, maar de deelspecialisatie is steeds nadrukkelijker aanwezig. Daar kan nauwelijks bezwaar tegen zijn. Wel is het van het grootste belang dat er één boom blijft met een stevige stam die met zijn takken goed verbonden blijft. De NOV stimuleert goede werkgroepen en hoopt dat we ons met elkaar verenigd voelen binnen de NOV. Voor inhoudelijke kennis maakt het bestuur dankbaar gebruik van de kennis van de werkgroepen. Ook bij de organisatie van onze vergaderingen wordt de inbreng van de werkgroepen en subverenigingen zeer gewaardeerd.

De loot van de boom die de afgelopen jaren een moeizame groei heeft doormaakt, is de traumatologie.

Nog steeds is Nederland met Oostenrijk het enige land waar de traumatologie van het bewegingsstelsel meer door algemeen chirurgen dan door orthopedisch chirurgen wordt gedaan. Nog steeds zijn er in de Nederlandse ziekenhuizen conflicten over wie de zorg voor de traumata op zich mag nemen. Dit is geen goede zaak voor de patiënten. Belangrijk is dat de zorg kwalitatief hoogstaand is en dat degene die de zorg uitvoert, vaardig is en zijn handelen baseert op de bestaande richtlijnen. Ook in de traumatologische zorg staan de ontwikkelingen niet stil. Technieken zijn steeds complexer geworden. Scholing en nascholing zijn essentieel. Een werkgroep van de NOV, onder leiding van prof. Van Kampen, ontwikkelt een plan om tot een vorm van certificering te komen voor die orthopeden die bij de traumazorg betrokken willen en kunnen zijn. Als wij kwalitatief hoogstaande traumazorg leveren, zal dat de norm worden. Vanuit die kwaliteit zal de NOV de gesprekken met de heelkunde over de traumazorg aangaan. In de toekomst zal deze tak ongetwijfeld een heel belangrijke worden aan de orthopedische boom.

Al deze ontwikkelingen zullen zijn weerslag op ons specialisme hebben. Steeds moeten er keuzes gemaakt worden. De afgelopen 5 jaar heeft ons strategisch plan ons daarbij goed geholpen. De vernieuwing van het strategisch plan zullen we dit jaar afronden en bij de jaarvergadering 2012 zal het nieuwe plan feestelijk ten doop worden gehouden. Het congres in Den Haag zal geheel in het teken van innovatie, toekomst en nieuwe zorgconcepten staan.

Vrienden van de NOV,
Vandaag spreek ik de jaarrede uit als aankomend voorzitter. Na afloop van de huishoudelijke vergadering morgen zal ik het voorzitterstokje van Jan van Mourik overnemen. Het is me een eer deze vereniging te mogen voorzitten en ik hoop op uw steun en vertrouwen te mogen rekenen.

De kernboodschap vandaag was: Realiseer u wie u bent en waarom u dit vak bent gaan doen. Bedenk in de metafoor van de boom wat uw werk schraagt (onze wortels en stam) en wees voorzichtig met nieuwe loten: koester veelbelovende, maar aarzel niet om wildgroei weg te snoeien.

Onze boom staat niet alleen. De weersomstandigheden, zeg maar de politieke en maatschappelijke opvattingen, beïnvloeden onze groei en kwaliteit. Het bestuur van de NOV zal met u als een tuinman voor de boom zorgen en trachten door het bewerken van de grond en het beïnvloeden van het klimaat groei mogelijk te maken. Gezamenlijk kunnen we de toekomst van ons vak bepalen.

Ik heb vandaag geen antwoord kunnen geven welke boomsoort in het boek van Andry voorkomt, maar dat is ook eigenlijk niet belangrijk.

Ik ben ervan overtuigd dat wij, leden van de NOV, uit het goede hout gesneden zijn. En ook dat we de op ons afkomende uitdagingen zullen weten op te lossen. We hebben een geweldig vak en zullen dat de komende jaren verder kunnen uitbouwen. Ik wens u allen een heel goed congres toe.